

LBRIS

We know
books

Călăuză duhovnicească

*Sfaturi pentru mântuire
Îndrumări
Cuvinte de învățătură*

Traducere din limba rusă:
Gheorghică Ciocoi

editura
Σοφία

București

CUPRINS

Despre dumnezeiasca Liturghie	5
Împărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos	11
Despre împlinirea dumnezeieștilor porunci.	14
Citirea Sfintei Scripturi, literatura duhovnicească	20
Despre încrederea în Pronia lui Dumnezeu	25
Despre pocăință, despre mărturisirea păcatelor	31
Despre rugăciune	42
Sfaturi ale stareților despre cum trebuie să ne rugăm.	56
Rugăciunea lui Iisus	77
Despre virtuți	81
Despre dragostea creștină	86
Despre credință	97
Despre smerenie și blândețe	101
Despre ascultare	118
Despre răbdare	123
Despre îndurare	127
Despre paza buzelor	130

Redactor: Diana Vlad

Traducerea s-a realizat după originalul în limba rusă: *Duhov-nâi maiak. Sovetî pravoslavnâh podvijnikov XX stoletea*, Editura Artos-Media, Moscova, 2008.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Călăuză duhovnicească: sfaturi ale nevoitorilor ortodocși din
veacul al XX-lea / trad. din lb. rusă de Gheorghită Ciocoi – București:
Editura Sophia, 2015
ISBN 978-973-136-495-7

I. Ciocoi, Gheorghită (trad.)

28

DESPRE DUMNEZEIASCA LITURGHIE

Iubiți dumnezeiasca Liturghie. Purtați de grijă înmiresmatului trandafir al lui Hristos, luminați-vă sufletele voastre întru lumina Soarelui celui dumnezeiesc; socotiți o zi pierdută ziua din viața voastră în care nu v-ați învrednicit de dumnezeiasca Liturghie... Ochii voștri să privească întotdeauna spre dumnezeiescul Potir; urechile voastre să audă întotdeauna: „Luați, mâncați...” Mulțumiți Domnului mereu pentru acest preainalt dar, înaintea căruia chiar și îngerii se cutremură. (*Sfântul Sfințit Mucenic Serafim Zvezdinski*)

Nu e nevoie să așteptăm ori să căutăm minuni. Există doar o singură minune, care întotdeauna ne este aproape – aceasta este dumnezeiasca Liturghie. (*Starețul Nectarie de la Optina*)

Pentru noi toți nu există o mai mare lucrare decât aceea de a ne preda întru totul inima noastră lui Hristos.

Hristos Se descoperă pe Sine doar în Biserică, acolo unde oamenii se află laolaltă, unde au dragoste unul față

de celălalt, neluând aminte la păcate; nu prin puterile lor, ci după milostivirea și dragostea lui Hristos. Dragostea lui Hristos ne ține pe toți laolaltă. Ea ne face pe noi toți un singur trup, iar noi devenim părtași la viața divino-umană a Domnului. Doar în acest chip și nicicum altcumva putem să ne înălțăm deasupra puterii pierzătoare a păcatului. Iar cel mai înalt adevăr este Sfânta Euharistie. *(Părintele Porfirie Athonitul)*

Având în vedere măreția și sfințenia Tainei Euharistiei, fiecare preot, înainte de a păși către săvârșirea ei, trebuie să-și pregătească desăvârșit sufletul său și, înainte de toate, să-l curețe de păcatele de moarte printr-o sinceră frângere a inimii și prin mărturisirea personală înaintea duhovnicului. Acesta este singurul mijloc de a căpăta milostivirea lui Dumnezeu și de rodire în suflet a păcii și a liniștii. Se socotește a fi un mare păcat și o mare piedică întru slujire dacă păstorul ori diaconul a osândit pe cineva, a scârbit, a insultat ori are către cineva ură. *(Schiarhimandritul Ioan Maslov)*

Este nevoie nu doar de o atenție sporită, ci și de o credință sinceră întru pătrunderea cuvintelor pronunțate la slujbă și în rugăciunile de la ectenii.

Săvârșind Taina Euharistiei... e nevoie ca toate ale noastre – gura, cuvintele – a le dărui Sfântului Duh, căci El Însuși participă la această taină.

Este nevoie de a sluji cu deplină liniște sufletească.

Pe data de 20 ianuarie 1980, am slujit Liturghia. Am început cu greutate și cu uscăciune și, dintr-odată, în inimă

mi s-a descoperit că era nevoie de pocăință, de rugăciune pentru păcatele proprii – și apoi, pentru cele ale creștinilor neștiutori din parohie. Am început să mă căiesc, silindu-mă către pocăință, ca Jertfa cea fără de sânge să se aducă și pentru mine, pentru păcatele mele. În timpul Împărtășaniei, inima mi s-a umplut de umilință și de recunoștință...

...Preotul însuși, întâi de toate, are nevoie să pronunțe cuvintele rugăciunii plin de credință și să simtă întru sine lucrarea canonului euharistic. Mai cu seamă cea a rugăciunii de dinaintea împărtășirii cu Sfântul Trup și Sfântul Sânge ale Domnului nostru Iisus Hristos, despre iertarea păcatelor altora și de a fi iertat.

În timpul Liturghiei, am dorit comuniunea cu turma și m-am rugat pentru aceasta... Am început să citesc Ectenia Mare și am simțit că nu pentru turmă, ci împreună cu ea trebuie să mă rog, înălțând cu credință înaintea ei fiecare cuvânt al lui Dumnezeu, avându-L pe El în minte și în inimă. *(Extras din jurnalul protoiereului Vasile Serebrenikov)*

Îngrijiți-vă să vă întăriți în credința voastră, iar la dumnezeiasca Liturghie adunați-vă în chip desăvârșit, ca să vă învredniciți să vedeți măreția lui Dumnezeu... Duhul Sfânt Se pogoară deasupra Sfintei Mese... Nu stați așezați în timpul dumnezeieștii Liturghii! Mintea voastră să nu rătăcească înapoi și încolo! *(Fericitul Stareț Gheorghe Karslidis)*

Nu este o mai mare recunoștință înaintea lui Dumnezeu ca atunci când noi săvârșim dumnezeiasca Liturghie. Aceasta se numește Euharistie, adică mulțumire, când aducem înaintea Domnului recunoștința noastră. Pentru

ce nu se numește ea Liturghie de pocăință, ci de mulțumire? Pentru că Domnul a luat asupra Sa păcatele noastre. El este Mielul înjunghiat pentru noi. Se cuvine ca noi doar să contemplăm, să trăim și să mulțumim Mielului, Care a luat asupra Sa păcatele întregii lumi. Aceasta și facem. Pentru aceasta rugăciunea noastră în Biserică este atât de puternică. Această rugăciune ține întreg universul... (*Starețul Tavrion Botozski*)

Nu, nu există nimic pe pământ mai de preț decât dumnezeiasca Liturghie... Dumnezeiasca Liturghie este o imagine exactă a vieții pământești a Mântuitorului... Din Bethleem, unde Preacurata Fecioară a venit să se înscrie și unde S-a născut Domnul, și până la Iordan, de la Iordan până la Ghetsimani, de la Ghetsimani până la Golgota, de la Golgota până la Înviere, de la Înviere până pe Muntele Eleon – totul este vădit în Liturghie. Și, deși noi nu facem parte din numărul acelor fericiți care au trăit în timpul pogorării Domnului pe pământ, care au avut marea fericire să-L vadă față către față, deținem însă un dar prețios, pe care ni l-a lăsat nouă Domnul, și suntem astfel aproape la fel de fericiți ca și aceia.

Precum o mamă uneori îl ia pe copil de mână ori șade lângă el și-l supraveghează, iar alteori îl ia în brațe și-l mângâie, îl leagă și-l hrănește, tot astfel și Domnul la toate slujbele bisericesti și la rugăciunea pe care o facem acasă parcă ne-ar ține de mână, ne-ar purta de grijă, iar la dumnezeiasca Liturghie El ne ține la piept, ne așază cu Sine la masă și ne hrănește. La toate slujbele, în afară de Liturghie, noi vorbim cu Domnul ca la telefon, însă la dumnezeias-

ca Liturghie vorbim cu El față către față, ca și cum în mod nemijlocit I-am spune Lui despre nevoile noastre, I-am mulțumi personal și ne-am ruga Lui. Căci rugăciunea de la dumnezeiasca Liturghie este mai lucrătoare decât oricare alta dintre slujbe. De aceea ne rugăm pentru cei adormiți stăruiți la dumnezeiasca Liturghie. În chip osebit dumnezeiasca Liturghie aduce bucurie în sufletele celor trecuți la cele veșnice. Ea este o fereastră făcută de Domnul în zidul păcatului, al necredinței și al lumii păcătoase, prin care intră aer curat. Fără această fereastră, credincioșii s-ar sufoca. Dumnezeiasca Liturghie este singura temelie autentică pe care noi trebuie să ne înfășurăm firul vieții noastre.

Creștinii primelor veacuri erau prezenți în fiecare zi la dumnezeiasca Liturghie și se împărtășeau cu Sfintele și de viață dătătoare Taine ale lui Hristos... Iar în cazul în care un creștin trebuia să meargă departe, să călătorească, atunci, indiferent că era rob ori era domn – bărbat ori femeie –, lua cu sine, într-un mic vas, Sfintele Taine și se împărtășea singur. Fiecare creștin avea obiceiul să poarte cu sine trei lucruri neprețuite: crucea, Sfânta Evanghelie și vasul cu Sfintele Taine. Pentru dumnezeiasca Liturghie, pentru care creștinii erau persecutați de păgâni, aceștia își vărsau sângele. Ei erau chinuți, răstigniți, arși și nu arareori uciși chiar în biserică ori în catacombe în care se săvârșise Euharistia. În vechime era obiceiul să se săvârșească Liturghia la mormintele creștinilor muceniciți, în semn de prețuire a acestora pentru Sfânta Liturghie. Acum, în Biserică s-a păstrat și acest obicei: în Sfintele Antimise se păstrează particile din moaștele sfinților. (*Sfântul Sfințit Mucenic Serafim Zvezdinski*)

Preotul pășește către dumnezeiasca Liturghie. Cum ar fi putut îndrăzni el să rostească asemenea cuvinte sfinte? Cum ar putea el să nădăjduiască la unele ca acestea – ca prin puterile sale să săvârșească o minune și să sfințească Darurile, ca pâinea să se prefacă în Trupul Domnului, iar vinul – în Sângele lui Hristos?... Nu cu puterea sa săvârșește el aceasta, ci cu puterea Domnului. La începutul dumnezeieștii Liturghii, când totul este gata pentru săvârșirea Tainei, când preoții s-au rugat, iar poporul s-a adunat, când pâinea și vinul sunt pregătite și s-ar părea că este vremea ca preotul să lucreze, diaconul merge la el și-i spune: „Vremea este a face Domnului.”

În textul grecesc, aceasta sună și mai expresiv, având o semnificație și mai limpede: „Iar acum a sosit Însuși Dumnezeu să lucreze...” Și într-adevăr, ce poate omul? Cum poate el să sfințească aceste Daruri? Cum poate el să pogoare pe Sfântul și de viață făcătorul Duh în mijlocul credincioșilor? Oare prin cuvintele sale, prin rugăciunile sale Duhul Sfânt ne adumbrește pe noi și Darurile se prefac în Trupul și Sângele Domnului? Nu, însă cu noi este Dumnezeu! El este în mijlocul nostru; printr-o minune de negrăit, prin Botez, noi ne facem mădulare tainice ale lui Hristos. Ca printr-o minune, prin Taina Mirungerii devenim templu al Lui, loc al sălășluirii Sfântului Duh. Cât de minunat și de neînțeleș este lucrul acesta! (*Mitropolitul Antonie de Suroj*)

În Biserica lui Dumnezeu există Sfântul Duh, Care vine în timpul dumnezeieștii Liturghii și ne luminează... (*Schimonahul Gavriil Athonitul*)

ÎMPĂRTĂȘIREA CU SFINTELE TAINÉ ALE LUI HRISTOS

...A luat Iisus pâine și, binecuvântând, a frânt și le-a dat lor și a zis: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. Și luând paharul, mulțumind, le-a dat și au băut din el toți. Și a zis lor: Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă. (Mc. 14, 22-24)

Pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este trupul Meu. Deci iudeii se certau între ei, zicând: Cum poate Acesta să ne dea trupul Lui să-l mâncăm? Și le-a zis Iisus: Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi. (In 6, 51-54)

Întru Mântuitorul, ca Dumnezeu adevărat, s-a întrupat această veșnică Viață. Pentru omenire, Iisus Hristos este Viața și izvorul Vieții. Cel ce s-a împărtășit cu Sfintele Taine, unul ca acesta nu va muri. Un asemenea om nu se înfricoșează nici de furtunile necazurilor vieții, nici de capcanele anumitor împrejurări ale acesteia, din cauza cărora noi, slabi fiind, atât de adesea și plini de înfri-

coșare ne pierdem capul. Nu-l înfricoșează pe un astfel de om nici sărăcia cea grea, nu sunt înspăimântătoare pentru el nici prigoana, nici închisoarea, nici obidele oamenilor, pentru că el este părtaș întru toate lui Dumnezeu. Nenorocirea – aceasta ține de cele pământești; fericirea ține de cer... A te împărtăși cu vrednicie – una ca aceasta poate fi socotită început al Împărăției cerurilor. Cel care se învrednicește de harul lui Dumnezeu nu poate să rămână indiferent la măreția desăvârșirii divine de care este înconjurat... *(Protoiereul Valentin Amfiteatrov)*

Cea mai mare comoară de pe pământ este împărtășirea cu Sfintele lui Hristos Taine. Nu este depășită de nimic altceva. Acesta este un dar dumnezeiesc fără de preț. *(Starrețul Grigori Dolbunov)*

Roadele Sfintei Împărtășanii sunt sănătatea sufletească și trupească, pacea sufletească, o bucurie duhovnicească fără seamăn, ușurarea întru scârbele cele din afară și în boli... Aceste roade sunt lucrătoare dacă noi nu întristăm cele sfinte... *(Preacuviosul Aleksie Soloviov)*

Cu câtă evlavie trebuie să pășim către Trupul și Sângele lui Hristos, către Fiul lui Dumnezeu! Către ce Taină pășim! Dumnezeiescul foc pe cei vrednici îi sfințește, iar pe cei nevrednici îi arde. Nu cugetați că, dacă ați postit o săptămână, deja sunteți vrednici de Împărtășanie. Nu în aceasta constă pregătirea – în a nu pierde nici o slujbă, a nu lua o linguriță de ulei, a te abține de la hrană –, ci e nevoie de curăție lăuntrică, încât să nu mai existe sla-

vă deșartă, mândrie, neascultare, ca gândurile rele să nu rămână în sufletele noastre nici măcar o clipă. Prin împărtășirea cu Sfintele Taine se sfințesc sufletul și trupul, prin aceasta Dumnezeu este prezent în noi... E important nu doar să primim Sfânta Împărtășanie, ci să stăruim pe cât este cu putință ca să păstrăm harul primit... Căci harul este foarte gingaș, iar ca să-l păstrăm e nevoie de multă osteneală, căci a-l pierde e foarte ușor. El nu rămâne nici la cea mai mică nedreptate, necurăție ori resentiment lăuntric ascuns. *(Schiarhimandritul Vitalie Sidorenko)*

Ce este mai bine: să ne împărtășim rar ori des cu Sfintele lui Hristos Taine? Greu de spus! Zaheu L-a primit cu bucurie în casa sa pe Oaspetele său cel scump – pe Domnul – și bine a făcut. Iar sutașul cu umilință și-a vădit nevrednicia, nesocotindu-se vrednic să-L primească, și bine a făcut. Faptele lor, deși opuse, au fost trezite de unul și același imbold. Și s-au arătat ei înaintea Domnului la fel de vrednici. De aici rezultă că trebuie să ne pregătim pe noi cu vrednicie pentru această mare Taină. *(Preacuviosul Nikon de la Optina)*